

– müəllimdə özünüanaliz, kollektivdə yaradıcı özünüdarəetmə bacarığı, valideynlərlə həmkarlıq keyfiyyətləri formalasın.

Müəllim dərsin hazırlığı zamanı bir səra problemləri: ifadənin məntiqi haqqında məsələni həll edir, məzmunu seçir, məqsədi müəyyənləşdirir, öz fikrinin həyata keçirilməsinin adekvat yollarını axtarır. Texnologiya müəlliminin qarşısında aşağıdakı vəzifələr durur:

– şagirdlərdə principial psixologiyanın formalşdırılması; aktivlik, tədbirlilik, müstəqil qərar qəbuletmə;

– öz fəaliyyətinin nəticələrinə görə məsuliyyət və s.

Məşhur pedaqqoq V.A.Suxomlinski demişdir ki, "Əmək sevinci heç bir sevincə müqayisə oluna bilməz". Bu sevinci "Əmək təlimi" (Texnologiya) dərslərində uşaqlara aşılamaq bacarığı hər bir müəllimin pedaqqoji ustalığının əsas göstəricisi olmalıdır.

Texnologiya dərsinə xarakterik yanaşma aşağıdakılardan ibarətdir:

– nəzəri və təcrübi təlimin birləşdirilməsi;

– dərsin nəzəri və təcrübi hissələrinin sıx əlaqəsi;

– ikili məqsədin – biliyin mənimsənilməsi və onun təcrübədə həyata keçirilməsi, texnoloji priyom və əməliyyatların formalşdırılması;

– biliq və bacarıqların birgə mənimsənilməsinin maddi – texniki və metodiki təminatı.

Sadalanın bu kimi bacarıqlara malik olan və dərsini müasir tələblərə uyğun formada təşkil edən hər bir texnologiya müəllimi şagirdlərin bacarıq və qabiliyyətlərini

müəyyənləşdirməkdə, potensiallarını üzə çıxarmaqdə onlara yardımçı olur.

Rəyçi: pedagogika üzrə fəlsəfə doktoru N.Axundov

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. "Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurikulum)"un təsdiq edilməsi haqqında. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2006-ci il tarixli 233 nömrəli qərarı 29 ssb.

2. "Ümumi təhsil pilləsinin dövlət standartı və proqramları (kurikulumları)"nın təsdiq edilməsi haqqında, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 103 nömrəli qərarı Bakı: 3 iyun 2010-cu il, 27 ssb.

3. Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil məktəblərinin I-IV sinifləri üçün fənn kurikulumları. Bakı, 2008.

X.Şalimova

Предмет "Технология" в новой педагогической плоскости

Резюме

Главная цель образовательной отрасли "Технология" – подготовка учащихся к самостоятельной трудовой деятельности, развитие и воспитание широкообразованной, культурной, творческой, инициативной и предпринимчивой личности.

Kh.Salimova

New Pedagogical Approach to
"Technology" Subject
Summary

In the article it is spoken about the subject "Technology" which serves to prepare students for independent labor activity, devel-

Məqalə Təhsil Problemləri İnstitutunun Kurikulum Mərkəzinin "İncəsənət və Texnologiya" fənlərinin təlimi bölməsinin 15 may 2012-ci il tarixli (protokol №5) iclasında müzakirə olunmuş və çapı məsləhət görülmüşdür.

MUSIQİ TƏLİMİNİN TƏŞKİLİ FORMALARI

Sevinc Əliyeva

*Sumqayıt Musiqi Kollecinin
müəllimi*

Açar sözlər: pedaqoji proses, musiqi kurikulumu, təlim, dərs tipləri və formaları, mövzunun ümumişdirilməsi.

Ключевые слова: педагогический процесс, музыкальный курикулум, обучение, типы и формы уроков, обобщение темы.

Key words: pedagogical process, music curriculum, training, kinds and forms of lessons, generalization of the theme.

Ölkəmizdə təhsil layihəsi çərçivəsində Kurikulum islahatı üzrə işlərin yerinə yetirilməsi uğurla davam edir. Bu sahədəki işlər özünün mahiyyəti və məzmununa görə tamamilə yeni bir təhsil sisteminin qurulmasına yönəlmışdır. Bu sözlər Musiqi kurikulumuna da aiddir.

Yeni Musiqi kurikulumunun tələblərinə görə pedaqqoji proses əvvəlcədən müəyyən olunmuş nəticələrə əsaslanmalıdır. Bu prosesdə musiqi müəllimi əlaqələndirici, istiqamətverici, məsləhətçi rolunu oynayır. Şagirdlər isə tədqiqatçı, tərbiyə olunan, yaradıcı rolunda iştirak edirlər.

Müasir dövrdə pedaqqoji prosesin təşkilində əsas götürülen prinsiplər üzrə: pedaqqoji prosesin tamlığı, təlimdə bərabər imkanların yaradılması, şagirdyönümlülük, inkişafyönümlülük, fəaliyyətin stimulasiyası, dəstəkləyici mühitin yaradılması eynilə bütövlükdə "Musiqi" fənninin təşkili prosesinə də aid oluna bilər.

"Musiqi" fənni ilə əlaqədar pedaqqoji prosesin tamlığı dedikdə öyrədici, inkişafetdirici, tərbiyədici və təhsilverici kimi təlim məqsədlərinin kompleks şəkildə həyata keçirilməsi başa düşülür, eyni zamanda bunla-

rin nəticələri müəllim, həm də şagird fəaliyyətini tam əhatə edir. Elə buradaca, yeri golmışkən, bununla bağlı bəzi pedaqqoji terminləri izah etməyə ehtiyac duyulur:

Öyrədici - şagirdlərin musiqi dinləmə, xorla oxuma, improvisasiya, musiqi tərañələri altında hərəkət fəaliyyətlərində fəal iştirakı ilə nəyi isə mənimsəməsi nəzərdə tutulur.

İnkişafetdirici - şagirdlərdə musiqi-yaradıcılıq qabiliyyətlərinin, musiqi qavramasının, diqqətin, musiqi eşitmə qabiliyyətinin, oxu səsinin, təxəyyül və təffəkürün, yaddaşının inkişaf etdirilməsi başa düşülür.

Tərbiyədici - şagirdlərdə musiqi-maraq, onunla tomasda olmaq, onlarda estetik hissələrin, bədii zövqün, mənəvi keyfiyyətlərin, dünyagörüşlərinin, ideallarının tərbiyəsi anlaşıılır.

Təhsilverici - şagirdlərin dünya musiqi mədəniyyətinin ən yaxşı nümunələrlə tanışlığı, müəyyən həcmədə musiqi bilikləri sisteminin mənimsənilməsi nəzərdə tutulur.

Pedaqqoqika elminin tələblərinə əsasən şagirdlərin öyrədilməsi, inkişafı, tərbiyəsi və təhsili vəhdətdə götürülməlidir. Bunun üçün "Musiqi" fənni ilə əlaqədar təlimdə bərabər

imkanlarının yaradılması da əsas şərtlərdəndir. Burada təlim şəraiti də az rol oynamır. Təlim şəraitinin yaradılması dedikdə, şagirdlərin hamisinin potensial imkanlarından dərs prosesində istifadə olunması, onların xorda iştirakının təminı, onların müxtəlif uşaq musiqi alətlərindən istifadə edilməsi, uşaqların hamisinin improvisasiya iştirakının təşkili, şagirdlərin musiqi dinlənilməsində və onun müzakirəsində iştirakının həyata keçirilməsi, istedadlı şagirdlərin fərdi keyfiyyətlərindən dərs prosesində istifadənin təşkili kimi məsələlər nəzərdə tutulur. Musiqi fənninin tədrisində də şagirdyönümlülük diqqət mərkəzində durmalıdır. Bu onunla bağlıdır ki, təlim prosesində həyata keçirilən bütün işlər şagirdin ətrafında baş verdiyi üçün bütövlükdə tədris və təlim məktəblinin məraq və tələbatlarının ödənilməsinə, onun istedad və qabiliyyətlərinin, potensial imkanlarının inkişafına yönəldilir. Bunun üçün təlim prosesində dərsliklər, fənnin məzmunu şagirdlərin yaş xüsusiyyətlərinə uyğunlaşdırılmalı, şagirdlərin potensial istedadları, qabiliyyətləri üzə çıxarılmalı və onların gələcək inkişafı üçün şərait yaradılmalıdır. Ümumiyyətə, şagird şəxsiyyətinə hörmətlə yanaşılmalı, onların dərsdən kənar vaxtlarda bədii özfəaliyyət dərnəklərində iştirakı təmin olunmalıdır. Bu zaman dərsin mövzusu şagirdlərin məraq və tələbatlarına uyğun musiqi materiallarından istifadə etməklə mənimsədilməlidir. Şagirdlərin fiziki gücləri də nəzərə alınmalıdır. Bilik və bacarıqlar onlara asandan çətinə prinsipə öyrədilməlidir. Bu zaman şagirdin yorulmasına imkan verməmək üçün dərs prosesində müxtəlif fəaliyyət növleri də tətbiq olunur.

Kurikulumun özəl prinsiplərindən biri inkişafyönümlülükdə də aparıcı kimi qəbul edilməsidir. Çünki "Musiqi" fənninin təlimi prosesində şagirdlərin idrak fəaliyyəti izlənilir, nəliyyətləri təhlil edilir, bilik, bacarıq və verdişlərin inkişafı səviyyəsi tənzimlənir.

Dediklərimizi bir qədər konkretləşdirək, aşağıdakı qənaətə gələ bilərik:

- Musiqi əsərləri ilə tanışlıq və onunla temasda olmaq şagirdlərin musiqi haqqında anlayışlarını genişləndirir.

- Musiqi biliklərinin mənimsənilməsi musiqi əsərlərinin şüurlu mənimsənilməsinə səbəb olur və şagirdlər bu əsərlər haqqında sərbəst, savadlı fikirlər söyləyir.

- Musiqi alətlərindən ifa prosesində şagird musiqi əsərini emosional qarvayırlar. Bu işə öz növbəsində şagird xasiyyətinin hərtərəfli inkişafına səbəb olur.

- Xorla oxu prosesində şagirddə kollektivçilik, nizam-intizamlı olmaq, digər şagirdlər qulaq asmaq kimi keyfiyyətlər yaratmaqla bərabər, onlar vokal-xor verdişlərinə yiyələnirlər.

- İmprovizə şagirdlərin təffəkür və toxəyyülün inkişafına səbəb olduğu kimi onların emosionallığını artırır.

- Musiqi təliminin həyatla əlaqəsini genişləndirir.

Ümumiyyətə, incəsənət insanların içərisində özünəməxsus yer tutan musiqi insanların, o cümlədən şagirdlərin duyğu və düşüncələrinin tarçuməni kimi həmişə diqqət mərkəzindədir.

Pedaqoji prosesdə fəaliyyətin stimulasiyasına da davamlı diqqət verilməlidir. Belə ki, fəaliyyət stimullaşdırılan zaman pedaqoji prosesin səmərəli və effektli qurulması, şagirdlərin təlimə marağının artırılması üçün onların bütün irəliləyişləri qeyd olunur və dəyərləndirilir, nəticə etibarı ilə məktəblilərin daha uğurlu təlim nəticələrinə istiqamətləndirilməsi təmin olunur. Məlumdur ki, 1-ci sinifdə şagirdlərə musiqidən heç bir qiymət verilmir və onları tərifləməklə stimullaşdırmaq başa çatdırılır. "Musiqi" dərslerində şagirdlərin stimullaşdırılması üçün aşağıdakı tələblər qoyula bilər:

- Musiqiye məraq və bilavasitə ona emosional reaksiya.

- Diniñilən, yaxud ifa olunan əsər haqqında fikir söyləmək.

- Musiqi qarvrama prosesində əsas biliklərindən istifadə edə bilmək bacarıqlarından ənənəvi surətdə istifadə etməklə bütün sinifin fəaliyətini, onların musiqiyə olan marağı, ehtiyaclarını artırmaq lazımdır.

- Şagirdin dərs prosesində fəal olması və ifaçılıq vərdişlərinin inkişaf etməsi.

- "Musiqi" fənni incəsənətlə əlaqədar olduğundan ibtidai siniflərdə "1" və "2" qiymətlərindən istifadə olunmaması.

- "5" qiymətə 1, 2, 3 və 4-cü bəndlər düzgün cavab verənlər, 4 qiymətə 3 bəndə düzgün cavab verənlər, 3 qiymət işə 2 bəndə düzgün cavab verənlər layıq görülürərlər.

Bütün bunların həyata keçirilməsi üçün sinifdə dəstəkələyici mühitin yaradılmasına səy göstərilməlidir.

Göründüyü kimi, onənəvi qiymətləndirmə norması burada başlıca rol oynayır. Bu forma yeni qiymətləndirmədə də uyğunlaşdırılmalıdır.

Belə bir mühitin yaradılması üçün musiqi dərsləri xüsusi kabinetlərdə tədris edilməli, musiqi kabinetlərinin münasib maddi-texniki bazası (musiqi aləti, uşaq musiqi alətləri, bəstəkarların portretləri, maqniton, televizor, ekran və digər texniki vəsətələri) olmalı, musiqi fənnindən dərs deyən müəllim musiqi alətində çala bilməli, digər musiqi materialları ətrafında məlumatlı olmalı, texniki vəsətələrdən istifadə etməyi bacarmalı, sinifdə dərs prosesinin müxtəlif mərhələlərində bütün şagirdlərin iştirakı təmin edilməlidir.

Bu şərtlərə həmçinin o da daxildir ki, əgər hər hansı musiqi materialını mənimsəməyən şagird varsa, onu hamının yanında

tənqid etmək yox, etika daxilində təkrarın öyrətmək lazımdır. Eləcə də məktəblilər arasında istedadlı uşaqların (müəyyən musiqi alətində çala bilən, yaxşı oxuyan) bacarıqlarından ənənəvi surətdə istifadə etməklə bütün sinifin fəaliyətini, onların musiqiyə olan marağını, ehtiyaclarını artırmaq lazımdır.

Pedaqogikanın əsas prinsiplərindən biri kimi, müəllimin şəxsi nümunəsilə (musiqi alətində ifaçılığı, gözəl səslə mahmə oxuması) şagirdlərdə fəallığı artırmaq olar.

Bütün hallarda musiqi müəllimi şagirdlərinin maraq dairəsində olduğu üçün onun hərtərəfli hazırlığı, mədəni səviyyəsi, davranış qaydaları şagirdlərə öz təsirini göstərməmiş qalmır.

Məlumdur ki, humanist və demokratik prinsiplərlə əsaslanan müasir təhsil sistemi təlimin artıq pedaqogika elmینə məlum olan onənəvi formalalar bərabər, eyni zamanda qeyri-standart formada aparılması da tələb edir. Bu mənada "Musiqi" fənninin tədrisinin yalnız ona məxsus olan xüsusiyyətlərə malik olması da unudulmamalıdır.

Artıq neçə on illərdir ki, "Musiqi" fənninin programı mövzululuq prinsipinə əsaslanır. Məhz ona görə də, musiqi tədrisində aşağıdakı dərs tiplərindən də istifadə olunur: mövzuya giriş dərsi, mövzunun dərinləşdirilməsi dərsi, mövzunun ümumiləşdirilməsi dərsi, yekun konsert dərsleri. Bu dərs tipləri ilə bərabər tədris prosesində konfrans dərsi, seminar dərsi, müzakirə dərsi, ekskursiya dərsi və sairə kimi formalardan istifadə etmək münkündür.

Adları çəkilən dərs tipləri aşağıdakı cədvəldə öz əksini tapmışdır:

"Musiqi" fənni üzrə standart dərs tipləri	"Musiqi" fənni üzrə XX əsrin 80-ci illərində istifadə olunan dərs tipləri
1. Mövzuya giriş dərsleri;	1) Konfrans dərsləri;
2. Mövzunun dərinləşdirilməsi dərsleri;	2) Seminar dərsleri;
3. Mövzunun ümumiləşdirilməsi dərsleri;	3) Müzakirə dərsleri;
4. Yekun konsert dərsleri.	4) Ekskursiya və s.

Müasir təlim prosesində ümumtəhsil məktəblərində həm ənənəvi-standart, həm də qeyri-standart dərs tiplərindən, eyni zamanda onların sintezindən istifadə olunur. Əvvəlcə standart dərs tiplərini araşdırıq.

1. Mövzuya giriş dərsleri. "Musiqi" fənninin ilboyu tədrisində 4 əsas mövzun öyrədilir və müxtəlif musiqi nümunələri vəsitiylə hər dərsdə əsas mövzuya tabe olan və ondan irəli gələn mövzular mənimsədir. Məktəblilər bu mövzuların mənimsənilməsi mərhələsində müəyyən bilik, bacarıq və vərdişlərə yiyələnlərlər. Bir ildə "Musiqi" fənni ilə əlaqədar hər sınıfda tədris olunan dörd mövzunun birinci dərsi "mövzuya giriş" adlanır.

Mövzuya giriş prosesi bilavasita üç əsas mərhələdən təşkil olunur:

- Şagirdin əvvəllər qazandığı həyat və musiqi təcrübəsinin fəallığından.

- Bilavasita mövzuya girişin özü şagirdlərin müəllimin köməkliyilə qarvanılan musiqiye əsaslanaraq onlar qarşısında qoyulmuş vəzifələri həll etməklə həyata keçirilir.

- Ümumiləşdirilmiş ilkin biliklər yeni musiqi əsərlərinin qarvanılması mərhələsində möhkəmləndirilir.

2. Mövzunun dərinləşdirilməsi dərsləri. Mövzunun dərinləşdirilməsi dərslerinin əsas əlaməti onun məzmununda əsas bilik və bacarıqların yeni xarakteristikalarının olmasına. Bu cür dərsler hər yarım ildə olan dərslerin çoxunu təşkil edir. Mövzuya giriş dərslerində olduğu kimi, bu tip dərslərdə də musiqi materialı, təlimin forma və üsulları, vəsitiyələri müəllif tərəfindən müəyyənləşdirilir.

Mövzunun dərinləşdirilməsi prosesi də iki əsas mərhələdən təşkil olunur.

a) Məktəblilərdə olan həyat və musiqi təcrübəsinin (ilk növbədə mənimsənilən bilik və bacarıqların, eyni zamanda mövzunu dərinləşdirmək üçün musiqi eşitmə

təcrübəsinin) fəallığından, xüsusən mövzunun dərinləşdirilməsi təsimin müxtəlif vəsitiyələrindən və üsullarından istifadə etməklə həyata keçirilir. Bu proses musiqini canlı qarvama və məktəblilərin fəal iştirakı olduqda daha səmərəli olur.

b) Məktəblilərin musiqi fəaliyyətində müxtəlif forma və növüldən istifadə etməklə qarvama prosesində mövzunun yeni keyfiyyətdə mənimsənilməsinin möhkəmləndirilməsi.

3. Mövzunun ümumiləşdirilməsi dərsləri. Bu dərsin əsas əlaməti, onun məzmununda mövzuya giriş və mövzunun dərinləşdirilməsi dərslərlə müqayisədə tam, lakin artıq zənginləşdirilmiş bilik və bacarıqlar toplusunun olmasına. Belə dərslər, adətən, onların miqdardan asılı olaraq əsas mövzuların mənimsənilməsinin sonunda aparılır. Bu tipli dərslərdə şagirdlərin əsas mövzunu mənimsəmə dərəcəsindən asılı olaraq müəllim musiqi materialı seçir və bununla əlaqədar vasita və üsullardan istifadə edir. Ümumiləşdirilmiş dərs tipindən, eyni zamanda hər yarım ilin sonunda da istifadə olunur.

4. Yekun konsert dərsleri. Bu dərsler hər yarım ilin sonunda keçirilir. Onun vəzifələri və metodik prinsipləri aşağıda kılınır:

Dərsin məqsədi – şagirdlərin yarım il və bir ədrəs ilə müddətində musiqi mədəniyyətinin inkişaf səviyyəsinin əyani göstərilməsi;

Bununla əlaqədar ilboyu şagirdlərin qazandığı aşağıdakı bilik, bacarıq və keyfiyyətlər şərtlənir:

- məktəblilərin musiqiye olan maraqlı, emosional münasibəti necə inkişaf etmişdir, incəsənətin mənəvi mahiyyətinin başa düşülməsi necə formalşdırıb, musiqi və həyat arasında əlaqəni necə yarada bilir;

- fənnin məzmunu necə qarvanılıb, musiqiye şürlü münasibət nə dərəcədə dəyişib, canlı diniñənən musiqi haqqında necə fikir söyləyir;

– məktəblilər uşaq musiqi alətlərindən necə istifadə edirlər, il ərzində onların repertuarı necə dəyişib və artıb, onların musiqiye olan praktik münasibətləri necə inkişaf edib;

– məktəblilərin yaradıcı təcrübələri hansı səviyyədədir.

Konsert dərsləri, adətən, təntənəli şəraitdə və məktəbin akt zalında keçirilir. Belə konsertdə məktəbin eyni paralel siniflərinin şagirdlərinin gücündən də istifadə oluna bilər.

Məlumdur ki, humanist və demokratik prinsiplərə əsaslanan müasir təhsil sistemi təlimin artıq pedagoqika elminə məlum olan ənənəvi formalarının təkmilləşdirilməsini, eyni zamanda təlim prosesində yaradıcılıqla tətbiq oluna bilən qeyri-standart formalardan istifadəni tələb edir.

Hazırkı musiqi təliminin məzmununu, onu təşkil edən standartlar elə qurulmuşdur ki, bunların reallaşdırılması yeni formalar tətbiq edilmədən mümkün ola bilməz. Ona görə də hər bir standart fərdi yanaşmaqla konfrans, seminar, müzakirə-diskussiya, ekskursiya xarakterli dərs formalardan istifadə olunması məqsədə uyğun sayılır. Adı qeyd olunan dərs formalarını nəzərdən keçirək.

1) Konfrans dərs forması: Bu cür dərs formasını musiqi ilə əlaqədar hər hansı bir böyük mövzunu mənimsədikdən sonra aparmaq olar. Bu dərsi sinifdə, yaxud məktəbin zalında təşkil etmək mümkündür.

2) Seminar dərs forması. Bu formadan musiqiye dair müəyyən bölmə materialları mənimsədildikdən sonra istifadə edilə bilər. Belə ki, ildə dörd dəfə, məktəblilərin tətbiq etmək ərəfəsində onların əldə etdikləri bilik, bacarıq və vərdişlərinin səviyyəsini öyrənmək üçün bu dərs formalardan istifadə etmək olar.

3) Müzakirə-diskussiya dərs forması da fəal dərs formalardan biridir. Belə ki, 45 dəqiqə ərzində sinifdəki bütün şagirdlər

bir mövzunun müzakirəsində diskussiya vəsitiylə iştirak edirlər. Belə bir dərsdə də müəyyən mövzü ilə əlaqədar müzakirələrə başlayırlar. Müzakirə prosesində məktəblilərin hər biri öz fikirlərini mövzü ilə əlaqədar söyləyə bilirlər.

4) Ekskursiya dərs formasının əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, burada dərs materialı muzeylərdə, teatr larda və s. məktəblilərə aydınlaşdırılır. Yəni, dərs prosesində müəyyən bir mövzunun, məsələn Üzeyir Hacıbəylinin "Koroğlu", yaxud digər əsərləri ilə əlaqədar onun ev müzeyinə ekskursiya təşkil edilməsi, burada həmin əsərlərə əlaqədar tarixi sənədlərə tanış olmaları məktəblilərin bu sonətlər haqqında biliklərinin zənginləşdirilməsinə səbəb ola bilər.

Beləliklə, tədqiqatlar və təcrübə bu qənaətin hasil olması ilə nəticələnmişdir ki, dərs təlim prosesinin müəyyən zaman fasiləsi ilə məhdudlaşan bitkin bir hissədir. Dərsdə konkret təlim-tərbiyə vəzifələri yerinə yetirilir, şagirdlər bilik, bacarıq və vərdişlərə yiyələnir və tərbiyə olunur. Müəllimlərlə şagirdlərin böyük fəaliyyəti dərs prosesində vəhdətlə həyata keçirilir.

Xatırladıq ki, ümumtəhsil məktəblərində oxuyan şagirdlərin musiqi-estetik zövqünün formalşdırılması ciddi fikir verilməli olan aktual məsələlərdəndir. Ona görə də, ümumtəhsil məktəblərində tədris olunan hər bir fənnin, o cümlədən, "Musiqi" fənninin şagirdlərin estetik tərbiyyəsi sistemində öz yeri vardır.

Rəyçi: prof. O.Rəcəbov

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Mərdanov M. Azərbaycan təhsili yəni inkişaf mərhələsində. Bakı: 2009.

2. Rəcəbov.O Uşaqlar və mahnılar. Bakı: İslıq, 1985.

3. Rəcəbov.O, Miriyeva.U Musiqi və mənəvi tərbiyə. Bakı: Maarif, 1995.

4. Abbasov.A Pedaqogika. Bakı: Mü-

tərcim, 2001.

5. Xəlilov. V. Seçilmiş əsərlər. 5 cild. Bakı: Nərgiz, 2011.

6. Azərbaycan xalq musiqisi. Bakı: Elm, 1981.

7. Ümumtəhsil məktəblərinin I-IV sinifləri üçün fənn kurikulumları. Bakı: Təhsil, 2008.

8. Rəcəbov O. Ümumtəhsil məktəblərində məsələvi tədrisi metodikası (metodik tövsiyələr). Bakı, 2005.

C.Əliyeva

Формы организаций музыкального обучения

Резюме

В статье С.С.Алиевой нашли свое отражение такие типы уроков музыки, как «Введение в тему», «Углубления темы», «Обобщения темы», «Итоговый урок-концерт года», и такие уроки музыки которые широко были распространены в 80-ых годах XX века, как «Уроки конфе-

ренции», «Уроки семинаров», «Уроки дискуссии», «Уроки экскурсии и.т.д.». Автор статьи рекомендует использовать этих типов уроков и на современном этапе в общеобразовательных школах республики.

S. Aliyeva

Organization Forms of Teaching Music
Summary

In this article it is spoken about the music lessons according to the new standards of curriculum. New lesson samples as "Introduction lessons to the theme", "Improvement lessons of the theme", "Generalization lessons of the theme", "Total concert lessons" are analysed comparably with the "Conference lessons", "Seminar lessons", "Discussion lessons" and "Excursion lessons" which were widely used in the 80s of the last century, and the opportunities of using these lessons are investigated.

Hörmətli abunəçilər!

"Azərbaycan məktəbi" jurnalına 2012-ci ilin ikinci yarımılı üçün abunə yazılışı davam edir.

İndeks: 1002

Jurnalımızın 2012-ci ildə ilboyu normal fəaliyyətinin tənzimlənməsindən ötrü Sizi abunə yazılışına qoşulmağa çağırırıq. İkinci yarımildə 3 nömrə nəşr olunur. Bir nüsxənin abunə haqqı 2 manat 20 qəpik, yarım illik abunə haqqı 6 manat 60 qəpikdir.

Abunə respublikamızda fəaliyyət göstərən

"Azərbəycan mətbəuatı" ASC

440-39-83

"Qasid" ASC

493-16-43

"Qaya"

441-35-33

"Səma"

494-09-59

"Xpress-Elita"

437-28-10

"Kasıp"

432-39-55

"Səda"

430-54-26

mətbəuatı firmalarında qəbul edilir. Böyük ənənələri olan pedaqoji jurnalımıza abunə yazılımağa tələsin.

ƏNƏNƏVİ DƏRS MODELİNDƏN İNTERAKTİV TƏLİMƏ KEÇİD

Nurlana Maqsudova

Samaxı şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi

Açar sözlər: innovasiya, fəal təlim, idrak, tədris prosesi.

Ключевые слова: инновация, активное обучение, познание, процесс обучения.

Key words: innovation, interactive teaching, thinking, training process

2008-ci ildən etibarən tətbiq edilən "Kurikulum" sistemi arxada buraxıldığı 4 il ərzində nəinki şagirdləri, hətta onları gələcək həyata hazırlayan, milli-mənəvi dəyərlərə malik olan gələcəyin idarəedici kimi formalasdırı, sözün əsl mənasında, bir şəxsiyyət yetişdirən müəllimləri də daima öz üzərində çalışmağa və yenilik axtarışında olmağa sövq edir.

Azərbaycan Respublikasında ümumtəhsil Konsepsiyası (Milli Kurikulumu)nın sənədinin 30 dekabr 2006-ci ildə təsdiq ediləməsi ölkədə təhsil sahəsində aparılan işlərdə əsaslı dönüše təkan verdi. Yeni təhsil standartları hazırlanı, ibtidai siniflər, yeni kurikulumlar fəaliyyətə başladı. Bundan sonra təhsilin məzmununun yeniləşdirilməsi istiqamətində fəaliyyət genişləndi. Pedaqoji ictimaliyət Azərbaycan təhsili tarixində ilk dəfə olaraq məzmun (Kurikulum) islahatları barədə məlumatlandırdı. İbtidai sinif müəllimləri kurslara cəlb olundu. Kurikulumda dair yenilikləri təhsil işçilərinə çatdırmaq, onları nəzəri-metodik cəhətdən hazırlamaq, peşəkarlıq səviyyələrini yüksəltmək məqsədi ilə treninglər, seminarlar keçirildi. Bunlar isə yerlərdə ibtidai sinif müəllimlərinin məsliyyətini artırdı, onları yaradıcı metodlara işləməyə səslədi. Bu işdə təlimin məzmu-

nundakı dəyişikliklər, yeni dərsliklər və müəllimlər üçün hazırlanmış vəsaitlər müəllimlərin də köməyinə gəldi. Kurikulumun tətbiqi təhsilimizi yeni mərhələyə yönəldti. I-IV siniflər üçün fənn kurikulumları 2007-ci ildə başa çatdırıldıqdan sonra müəllimlərin də vəzifələri konkretlaşdırıldı. Beləliklə, bütün ölkəmizdə olduğu kimi, bizim rəyümüzda, eləcə də məktəbimizdə yeni bir pedaqoji mühit yarandı. Bu mühit təhsil islahatı, kurikulumun mühiti idi. "Kurikulum" islahatı adı altında görülen işlərin ümde məqsədi təhsilin keyfiyyətinin yüksəldiləməsi, qarşıya çıxan problemləri həll etmək bacarığına malik olan, özünəninə hissində arxalanan, istedadlı, qabiliyyətli və yaradıcı gənclər yetişdirilməsidir.

Kurikulum müəllimlərə yardımcı olmaq məqsədilə tədris prosesinə çoxlu sayıda müasir interaktiv təlim metod və üsulları gətirmişdir. Ənənəvi dərsdən fərqli olaraq, interaktiv təlim metodları əsasında qurulan dərslərdə müəllimlərin yaradıcı bir şəxs mövqeyində çıxış etməsinə geniş imkanlar yaranmışdır. Lakin bu o, demək deyil ki, ənənəvi dərsin bütün ünsürlərini, metod və üsullarını təhsil sistemindən tamamilə silib atmaq lazımdır. Elə interaktiv təlimlə ənənəvi dərs arasında müqayisə apararkən ənənəvi